

בס"ד

לא תלבֿש שֵׁעֶטָנוֹז

'עומק הפשט' גיליונות 136–137
חשון תשע"ח

מחיר החוברת 2 שקל

ניתן להשיג חינם בדוא"ל

להערות והארות, תרומות והנצחות,

ניתן לפנות ל:

עומק הפשט

נייד: 052-7687405 | פקס: 1532-6507823 | gmail.com@5047867

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת וירא י"א חשון תשע"ח,
מסכת יבמות דף ד: ה:

גליון נושא:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

איסור לבישת שעטנז

לא תלבש שעטנז

הגמ' (יבמות דף ד:): מבארת מדוע הוצרכה התורה לכתוב פעמיים איסור שעטנז. בפרשת קדושים (ויקרא יט, יט) ובגד פלאים שעטנז לא יעלה עליך. ובפרשת כי תצא (דברים כב, יא) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו.

ושני הפסוקים נצרכים, כי מהפסוק לא תלבש שעטנז, לומדים לאסור רק לבישה שיש בה הנאה, ולא כל דרך העלאה, כגון מוכרי כסות שמותר. ומהפסוק לא יעלה עליך לומדים, שלא רק לבישה שהנאתה מרובה אסורה, אלא גם העלאה אסורה.

עוד מבואר בגמ' (יבמות דף ה:): מהפסוק יחדו, לומדים שמצות ציצית דוחה איסור כלאים. ומהייתור של המילה שעטנז לומדים ש'תוכף שתי תכיפות חיבור, ותכיפה אחת אינו חיבור'. ולמסקנה לומדים את כל הדינים משעטנז (וגם את הדין שיהיה שוע טווי ונוז).

1. דעות הראשונים

ויש לברר מה מוגדר 'שעטנז', ומה התחדש בכל אחד מציוויים אלו. והנה במשנה (כלאים פרק ט משנה ח) אמרו: 'אין אסור משום כלאים אלא טווי וארוג, שנאמר לא תלבש שעטנז, דבר שהוא שוע טווי ונוז'.

נחלקו הראשונים בפירוש והגדרת "שוע טווי ונוז", ונפק"מ מה נאסר מהתורה ומה מדרבנן. לפנינו סיכום השיטות, כפי שהובא בספר תורת הבגד (פרק ט) מהשיטה המקילה ביותר ועד המחמירה ביותר.

לדעת רש"י (יבמות דף ה:; נדה דף סא:), איסור כלאים דאורייתא קיים, רק כאשר הצמר והפשתים הם שוע טווי ונוז ביחד. כלומר, הצמר והפשתים מסורקים ביחד, ומוחלקים במסרק [שוע], טוויים ביחד [טווי], וארוגים ביחד [נוז]. ואם חסר אחד משלושתם, או שעשו את אחד השלבים, בצמר לבדו ובפשתן לבדו, אין בהם איסור כלאים מן התורה.

רבנו תם בתוספות (יבמות דף ה: ד"ה עד, נדה דף סא: ד"ה שוע) חולק על רש"י בב' עניינים. לדבריו "נוז" פירושו שזור, ולא ארוג כרש"י.

ועוד סובר ר"ת, שגם כאשר השוע טווי ונוז, נעשו בצמר ובפשתן בכל אחד לבדו, קיים איסור כלאים דאורייתא. דהיינו, אם לאחר הסירוק הטויה והשזירה [שנעשו בצמר בנפרד ובפשתן בנפרד], הם התחברו על ידי אריגה, קשירה, תפירה או קליעה, הם אסורים מן התורה.

לדעת רבנו תם חיבור הצמר והפשתן אינו נלמד מ'נוז' כדעת רש"י, אלא נלמד מהמילה יחדו.

עוד סובר רבנו תם, שאם החוטים אינם שזורים, אין איסור שעטנז דאורייתא [השזירה היא סיבוב החוט בפלך והיא מועילה לחיזוק החוט]. לדברים אלו קיימת נפקא מינה גדולה למעשה, כי חוטים רבים כיום, אינם נחשבים כשזורים על פי ההלכה, ולכן לדעת רבנו תם, יש בהם איסור שעטנז רק מדרבנן.

פנינים

אפשר להרגיש שזה שעטנז!!!

בספר נס ההצלה של ישיבת מיר (פרק כח) מסופר, על בחור מתלמידי הישיבה, שבאמצע התפילה ביום הכיפורים החליף את בגדו לבגד של יום חול.

והסביר, הרגשתי שאני לא מצליח לכוון בתפילה, וגם לימוד המוסר לא עזר לי. לפתע נזכרתי במה שכתב בספר הציוני (על התורה) שיש שתי מידות שמקטרגות על ישראל, וה' הפריד אותם ושם אותם אחת בקרבן של קין והיינו זרע פשתן, ואחת בקרבן של הבל והיינו הצמר של הצאן, ורצונו יתברך שלא יתחברו קרבנותיהם לעולם, וכשלושים שעטנז מחברים אותם, ומתערבת התפילה.

וכן מה שמבואר בספרים, שהלובש שעטנז אין מתקבלת תפילתו, כי נדמה כעובד עבודה זרה.

חששתי אולי בחליפה החדשה יש שעטנז, הלכתי לחדר הורדתי את החליפה החדשה ולבשתי את החליפה הישנה שהבאתי מליטא, ואז 'זרח אור בנשמת, והתפילה חזרה להיות שגורה בפי, וההתעוררות וההתרגשות היו כראוי ליום הקדוש'.

ואכן, לאחר היום הקדוש, נמסרה החליפה למומחה לבדיקה חוזרת, ונמצא בה שעטנז. כעת הוברר שהחייט שומר תורה ומצוות שבדק את החליפה לפני יום הכיפורים, בשוגג לא זיהה את השעטנז שהיה בחליפה.

בנותן ענין, להביא מעשה שאירע עם הג"ר עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל בעל 'לב העברי' (ארח דוד עמוד קעט הערה 427), אחרי שענינו כבר כבדו מזוקן, נכנס לביתו להשלים מנין ר' דוד סנדר ז"ל שלמד בת"ת שומרי החומות, ומיד כשנכנס צעק עליו רבי עקיבא יוסף, 'תצא מכאן אתה לובש שעטנז' והלך ובדק את בגדיו ונמצא בהם שעטנז, ויהי לפלא.

מעשה מופלא מביא הג"ר יחיאל מיכל שטרן שליט"א (בספרו התורה והמצווה עמוד תתטז) בערוב ימיו עקב חולשתו היה לבעל הקצות החושן, בחור שעזר לו בלבישת ופשיטת הבגדים. פעם אחת כשהלבישו את הגרב, זעק בקול - דוקר לי, דוקר! התלמיד חשב אולי בצד זה של הגרב יש קוצים, ולכן היפך את הגרב וניסה להלבישו שוב, ושוב הרב'ה זועק - דוקר לי, דוקר!

חשש התלמיד - אולי יש שעטנז בגרביים, ולכן זה דוקר לרב'ה? אמר ועשה, שלחו לבדיקת חייט, ואכן החייט אישר שיש שעטנז בגרביים, הגרביים עשויים מצמר ותפורים בחוטי פשתן! ❖

שיטת הר"ש [רבנו שמשון] בפירוש המשנה בכלאים כרבנו תם, שיש איסור כלאים דאורייתא, גם כאשר השוע טווי ונוז, נעשו בצמר ובפשתים בנפרד. אלא שבפירוש "נוז" סבר כרש"י, ש"נוז" היינו ארוג ולא שזור.

שיטת הרמב"ם בהלכות כלאים (הלכה ב) שיש איסור כלאים דאורייתא אפילו אם נעשה רק אחד מהשלבים, ואין צריך את שלושתם. לדעת הרמב"ם "שוע" "טווי" ו"נוז" פירושו או "שוע", או "טווי", או "נוז". לכן אם הצמר והפשתן התחברו יחד, או על ידי "שוע", דהיינו חיבור נימי הצמר והפשתן, ע"י שהרטיבם במים, והחליקם עד שנדבקו ועשה מהם לבדים [ללא טויה], או שטווה אותם יחד [ללא שוע], או שארגם יחד [לא טויה] - הוי כלאים דאורייתא.

השו"ע (יורה דעה סימן ש סעיף א) פסק כדעת הרמב"ם, ועיין בש"ך (ס"ק א) שכתב שרוב הפוסקים סוברים שלבדים אינם אסורים אלא מדרבנן, ואם הם קשים, מותר לגמרי.

2. איזה חיבור אוסר בשעטנז

רש"י מבאר, ש'תכיפה אחת' המותרת, הכוונה שתוחב את המחט, ומחבר בגד צמר ובגד פשתים יחד, אינו חיבור בפחות משתי תחיבות מחט, וזהו שכתוב יְחַדְּיוּ, שיחברם יחד חזק.

היתה שמועה שרבונו יונה כשלבש בגד צמר מעל בגדו, לא הידק את החגורה, כדי שלא לחבר את שני הבגדים יחד, ונשאל הרשב"א על כך, ואמר שהמנהג, שאם כל בגד בפני עצמו, מותר, ואפילו אם מחוברים בתחיבת מחט אחת, כמו שכתוב במשנה בכלאים (פרק ט משנה י) שהמעביר חוט בין הבגדים והחזירו אסור משום כלאים דוקא אם קשר את שני הראשים.

בשו"ע (יורה דעה סימן ש סעיף ב) נפסק כך, שבתחיבת מחט אחת מותר, ואם קשר שני ראשי החוט יחד או שתחב שתי תחיבות, אסור. והרמ"א הביא את הטור בשם הרא"ש שאסור רק אם יתחוב שתי תחיבות מחט, וגם יקשור ראשי החוט.

חיבור על ידי כפתורים: חיבור על ידי קרסים, כתב בתרומת הדשן הובא בחכמת אדם (סעיף יב) שאסור רק אם צריך לכופף את הקרס או לקרוע את החור כדי לשחרר אותם.

חיבור הצווארון לבגד: בספר חוות יאיר כתב שאסור לחבר צווארון מפשתן לבגד צמר על ידי מחט, כי חייבים להעביר את המחט שתי תכיפות, כיון שבלעדי כך אינו מחזיק.

יש לדון כשמחבר על ידי מחט או סיכת בטחון, או כשמחבר ביטנה מצמר למעיל פשתן על ידי רוכסן או טיק-טקים.

חיבור בהדבקה: כתב בשו"ת הלכות קטנות לרבי יעקב חאגיז זצ"ל, שבגד צמר ופשתן המחוברים בהדבקה אסור משום כלאים.

בשו"ת מנחת יצחק דן האם מותר לחבר עטרות מחוטי כסף לטלית צמר. כיון שמצוי מאוד חוטי פשתן בתוך חוטי הכסף שבעטרות הקלועים. והסיק שמעיקר הדין מותר, וכמנהג גדולים וצדיקים, ועדיף לחבר רק בטיק-טק שאינו חיבור גמור. ובפרט כשמפסיק בבד משי.

3. לבישת בגד צמר ובגד פשתן זה על זה

בירושלמי מובא ששאלו את רבי האם מותר לתפור נעלי עור בחוטי פשתן, וענה שכגון דר' זעירא אמר אסור. ובהמשך שם כתוב מודה רבי אילא, שאם לובש גרבי צמר על גבי גרבי פשתן, יש כאן כלאים מדרבנן, כיון שאם לא פשט את העליונים, לא יוכל לפשוט את התחתונים. וכאן אינו יכול לפשוט את גרבי הפשתן בלי שיפשוט תחילה את של צמר. ומה שהתיר בנעלים לפי שיכול להוריד את הגרביים מהצמר בלי שיוריד את הנעלים.

ומדברי הירושלמי למד האור זרוע שאסור ללבוש גרבי צמר על גרבי פשתן, או להיפך, כי אי אפשר להפשיט התחתון בלי לפשוט העליון תחילה. והרמ"א (יו"ד סימן ש סעיף ד) הביאם, וכתב שנכון להיזהר, וכן נקט בחכמת אדם (סעיף טז).

הגר"ח קנייבסקי שליט"א (בספרו דרך אמונה ס"ק מה) מסכם את השיטות בדין לבישת בגד צמר ובגד פשתן זה על זה, והוסיף שם בביאור הלכה שהחזון איש לא לבש גרבי צמר, כי חשש שהנעלים תפורות בחוטי פשתן, והרי אינו יכול להוציא את הגרבים בלי לפתוח את הנעלים קודם.

ומעיד רבי חיים פלוטשניק שליט"א מאנטוורפן ('הרב מבריסק' כרך ד' עמוד 477), שבגלל חשש זה, דקדק הגרי"ז מבריסק זצ"ל, לחתוך את כל ראשי הגרביים סמוך לאצבעות, כך שיהיה אפשרות לפשוט את הגרביים בלי להוריד את הנעלים. ושמעתי, שיש מבני הגרי"ז שממשיכים את מנהגו וחותכים את כל ראשי הגרביים.

הגר"ר יחיאל מיכל שטרן שליט"א בספרו המרתק התורה והמצווה הקדיש 48 עמודים (עמוד תשצג ואילך) לבירור המציאות של שעטנז בימינו, בליווי תמונות מעניינות. ומביא (עמוד תשצ"ז) שלכן נהג הגר"א לא ללבוש טלית קטן מצמר, כי בזמנו הבגדים הסמוכים לגוף היו מפשתן, וסילק את עצמו מכל חשש איסור שעטנז.

קיטל: עוד יש לדון לגבי לבישת קיטל של פשתן על טלית קטן של צמר, ועיין מה שכתב בזה בשו"ת בצל החכמה להג"ר בצלאל שטרן, אב"ד מלבורן, ומסיק שמותר.

מגבות: נחלקו תנאים בתוספתא (כלאים פרק ה הלכה ט) האם יש איסור שעטנז במטפחות הידים (מגבות) ומטפחות הספרים. לדעת חכמים יש בהם איסור שעטנז.

והוסיף בחכמת אדם (סעיף כא), לגבי 'מטפחות של ספרי קודש', אסור לעשותן כלאים, כי הידים נוגעות בהם תמיד ומתחממים, ואפילו מפות של שלחן שאוכלים עליו או שקוראים עליו, ואפילו בבית הכנסת, אסור, כי לפעמים מחכך בהם את ידיו. ואפילו וילון שכנגד הפתח וכדומה אסור, אבל פרוכת של ארון הקודש מותר כי לא מתעטפים בו אף פעם. וראה בספר תורת הבגד (סעיף לא-לה; מ-מב) סיכום הדינים באלו בגדים יש איסור שעטנז.

עניבה: מובא בשו"ת אבני ישפה, שכל דבר שיש עליו 'שם מלבוש', אסור משום כלאים, גם אם לא מתכוונים להתחמם בו, ולכן יש איסור שעטנז גם בעניבה.

שטיח על קיר: עוד כתב, ששטיח שעטנז שעל הקיר, יש להיזהר לקובעו במסמרים, שלא יהיה ניתן לסובב חלק מהשטיח על הגוף. והוכיח כן מדברי המגן אברהם (סימן תרלה) שאסור לתלות שעטנז בסוכה.

4. תגיות זיהוי

אי-סדר: טעות נפוצה בקרב ציבור הלקוחות, לסמוך על התווית. אך במעבדות המוסמכות מבהירים, התווית מעניקה מידע אך ורק על מעטפת הבגד, ומתעלמת מן המרכיבים הנוספים (כריות, חוטי תפירה, קישוטים, חומרים שבתוך ביטנת הבגד). גם חליפות 100% סינטטיות עלולות להכיל שעטנז. החוק הבינלאומי מאפשר מרחב פעולה מסוים בכל הקשור לציפון החומרים על תווית הבגד. בגד שהתווית שלו מציינת שהוא 100% צמר יכול להכיל עד 5% חומרים אחרים. מה גם שהרשויות הרלוונטיות אינן אוכפות ולא מפקחות על 'חוק התוויות', ו'הבלגן חוגג'.

מעקב: במעבדות השעטנז עקבו ומצאו, שתערובת השעטנז נפוצה יותר בביגוד אירופאי מאשר בבגדים המיוצרים בארה"ב או בקנדה. 90% מאירופה לעומת 15% מישראל. בישראל קיימת מודעות לנושא ומפעלים רבים מקפידים לא לייצר שעטנז, ועל בגדיהם נמצאת תווית המעידה על כך: "נקי משעטנז" או "ללא שעטנז".

להלן הנתונים הסטטיסטיים של המעבדות, שעטנז שנמצא בבגדים לפי ארצות ייצור; מזרח אירופה, 90% (בעיקר רוסיה ואוקראינה אבל לא רק בהן). אוסטרליה ודרום אפריקה 70%. אירופה המערבית 60%. ארה"ב 40%. ארץ ישראל 15%. סין, משם מגיע כיום מרבית הטקסטיל, עומד השעטנז על 1% בלבד, מסתבר שבסין כמעט ה-כ-ל סינטטי!

נתון מעודד: בעשרות השנים האחרונות עקב התקדמות עולם הטקסטיל, והמעבר התעשייתי לסיבים סינטטיים, אם נמדוד את אחוזי השעטנז בכלל הבגדים שיש בעולם, נמצא שמדובר באחוזים בודדים בלבד.

מנהג ישראל תורה

5. אין מספיק מודעות!

ערנות: בגיליון קהלא קדישא (ערב חג הסוכות תשע"ח עמוד 110) הופיע מאמר מרתק על נושא שעטנז, בו מובא ראיון עם שני מומחים וותיקים בתחום, הג"ר נחום וויס שליט"א והג"ר יעקב ישראל נוימן שליט"א, בו הם מעוררים על החובה לבדוק כל בגד. בהדגשה שבדיקה מדגמית אינה מועילה, וחובה לבדוק את הבגד הספציפי ולוודא שאין בו חשש איסור! ומכירים הרבה סיפורים מכלי ראשון, אנשים יראים ושלמים שנכשלו בשעטנז מחוסר מודעות.

במאמר עולה תמיהה, מדוע אין מספיק מודעות בציבור על כך לבדוק את הבגדים משעטנז, מדוע על בשר אף אחד לא יאכל ויאמר 'מסתמא זה בסדר', ואילו בשעטנז סומכים שמסתמא המוכר לא יכשיל אנשים, 'כולם קונים שם', חנות באיזור חרדי ודאי שהכל בסדר. וכי גם באוכל מוכן יקנה

בשכונה חרדית בטענה שמסתמא זה בסדר, בלי לבדוק איזה הכשר מתנוסס על המוצר לוודא שמאכל זה כשר למהדרין? - עד כאן הציטוט.

תודה לד', כמעט בכל ריכוז חרדי יש כיום 'מעבדה לבדיקת שעטנז', אבל אין זה ביחס למספר החנויות של ביגוד והלבשה, אולי על כל 1000 (או יותר) חנויות הלבשה, יש מעבדה אחת. בארץ ישראל פעילים כיום כ-10 מעבדות בדיקה משעטנז וקרוב ל-40 נקודות איסוף, לעומת אלפי חנויות בגדים.

חוסר המודעות יוצרת השלכה הלכתית מובהקת, במצב הנוכחי אין חזקה שהנותן לחבירו בגד מסתמא הוא בדוק משעטנז, אדרבה סביר להניח שהנותן לא חשב כלל על הנושא הזה. וכפי שדן הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (בספרו חשוקי חמד בבא קמא דף מה.) באדם שקיבל חליפה מאדם שומר מצוות, ולא יודע אם היא בדוקה משעטנז האם יכול לסמוך שהיא ודאי מותרת? אמנם יש חזקת כשרות לכל ישראל שלא ידוע שהוא חשוד כמבואר בשו"ע (יו"ד סימן קיט), אבל כאשר הנותן אינו יודע שיש בזה איסור, כגון בהלכות רבות שאנשים לא יודעים, ולא בקיאים בהם, חוששים שיכשיל את המקבל בשוגג.

ואם כן יתכן שאף האיסור של שעטנז הוא מההלכות שאינם ידועות לכלל הציבור, ולכן צריך לחשוש שהנותן אינו בקי, ולא בדק את החליפה, ובפרט כשלא היה על החליפה אישור ממעבדה, יותר צריך לחשוש, ואולי אסור ללבוש את החליפה, והניח בצ"ע.

כמו שמצינו לגבי איסור שחיטת אותו ואת אמו ביום אחד, כתוב בשו"ע (יו"ד סימן טז סעיף ו) בארבע פרקים בשנה, מותר לקונה לשחוט את הבהמה בלי לשאול את המוכר אם שחט את אמה, כי חזקה שהמוכר יודיע לו על האיסור. וכתב התבואות שור (יו"ד סימן טז ס"ק יז), שכיום שמצוי אנשים שלא מקפידים להציל אחרים מאיסור, אי אפשר לסמוך שהמוכר יודיע, אלא צריך לשאול אותו במפורש האם מכר היום את האם או הבת.

וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן שמ סעיף י"ט) שאסור לקונה לתפור בגד שהמוכר עשה בו 'קריעה'. וכתב הש"ך (ס"ק כח) שהמוכר אינו מחויב להודיע לקונה שאסור לתופרו, כי זו הלכה ידועה, שאסור לקונה לתופרו. והב"ח חולק שלא כולם יודעים שאסור לתפור קריעה, ולכן צריך להודיעו, שמא אינו בקי בדין.

והדגיש הג"ר אליקים דבורקס שליט"א (גנוזות הפרשה עמוד שלא), בגדים שמצוי בהם שעטנז חל עליהם חובת בדיקה מעיקר הדין. ואין להתיר מדין הלך אחר הרוב, שרוב הבגדים אינם שעטנז, שכבר כתבו הרשב"א והרא"ש (חולין פרק א), למרות שרוב הבהמות אין בהם טריפות בריאה, חייב לבדוק את הריאה לפני האכילה, כך גם בשעטנז צריך לבדוק ולסלק את המיעוט האסור.

6. יש מספיק מודעות!

מאיך, ישנם מורי הוראה שליט"א הסבורים, שכיום ברוב המקרים אין חיוב לבדוק משעטנז, כי זה מיעוט שאינו מצוי, ומבואר בכמה סוגיות ערוכות שאזלינן בתר רוב, וכל דפריש מרובא פריש, ואין זה בגדר בית הספק שנחייב כל אחד לילך לבדוק את כל מאות פריטי לבוש שיש לו בביתו. וכל זמן שאין ספק מצד הרכיבים אין חיוב בדיקה. בפרט שרוב החנויות החרדיות עורכות בדיקות מדגמיות ועוקבים אחר חומרי הגלם, ואף שאינו מועיל בהחלט, מכל מקום מורה שאינו בחזקת נגוע בשעטנז.

ואין לקטר על המציאות של מיעוט הבודקים והמעבדות, כי המציאות היא שאין מצוי שעטנז יותר מאחד או שנים למאה ואף פחות מכך, ולכן אף אם מוצאים שעטנז במיעוט, אינו גורם חיוב בדיקה, רק ענינים, ואין לקטר ולהוציא לעז על כלל ישראל, שברור שאינם עוברים על שום איסור בכך שלא מקפידים לבדוק כל בגד. למרות הטענה שב-80% מהבתים הנבדקים ב'ביקורי בית' נמצא שעטנז, עדיין מצד הדין אין חיוב בדיקה. שהרי אין איסור להחזיק שעטנז בבית, וכל האיסור הוא 'ללבוש שעטנז' ודנים כל בגד לחוד, ובאופן כללי הסיכוי לשעטנז בסתם בגד אינו 'מיעוט המצוי'.

בעבר, היה לכל אדם רק 2 חולצות, חליפה אחת וכובע מרופט, ולא היה קשה לבדוק משעטנז, היום יש לכל ילד 'ים של בגדים' ואי אפשר להשתלט לשלוח את ה-כ-ל למעבדה. וכי נזמין משאית לבית ונעמיס את כל מה שיש בבית (בגדים, נעלים, וילונות, מזרונים, ספות) לבדיקת שעטנז? מציאות זו בוודאי מוגדרת כשעת הדחק, לסמוך על דעת הרבנים שאין חיוב בדיקה מדינא, במוצרי הלבשה שאין בהם אחוזי שעטנז גבוהים, מדין רוב וחזקה וכל דפריש וכו'. ורק במוצרים הידועים כבעייתים, חובה לבדוק. כגון כובעי פרווה מאירופה, וכדומה. ויש להתעייץ עם מומחה או עם מעבדת שעטנז מוסמכת כלפי כל סוג בגד, האם חובה לבדוק פריט זה או לא.

אכשר דרא: מהפכת המעבר לסינטטי בענף הטקסטיל הוא בגדר 'אכשר דרא'. בעבר השתמשו בחומרים טבעיים, והיה קשה מאוד לעקוב ולבדוק כל בגד. כיום רוב הבגדים מבוססים על סינטטי, וקל יותר לעקוב ולבדוק. המיקרוסקופ ומעבדות השעטנז גם הם לא היו נחלת אבות אבותינו.

7. סוף דבר...

פסק הלכה: במסמרות של ברזל, בדקדוק ההלכה, פוסק הג"ר שמואל הלוי וואזר זצ"ל בסוף מאמרו (קונטרס מבית לוי ז' תשנ"ה עמוד מה) בזה הלשון - בגדים שמצוי בהם שעטנז צריך למוסרם לבדיקה במעבדה מוסמכת (עיין שו"ע סימן שב, ובנושאי כלים שם). וצריך לברר באיזה בגדים מצוי שעטנז, כי דברים אלו משתנים מזמן לזמן עם השינויים בתעשיית הטקסטיל.

כהיום הפשתן חזר לשוק הטקסטיל, ומצויים בדים מפשתן וצריך לברר. וכן מצוי שעטנז בחלק מהבגדים המיוצרים בחו"ל, ובפרט באלו המיובאים ממזרח אירופה. עכ"ל.

חבל: מביני דבר אומרים, באמת יתכן שמצד הדין אין חיוב גמור לבדוק את כל הבגדים, כי השעטנז הוא 'מיעוט שאינו מצוי', אבל יש כאן הפסד בכך שלא כולם בודקים, שממילא קשה מאוד לבדוק וזה כרוך בטרחה גדולה ובהוצאה מרובה. וכיום אין דרך לפקח על כל הבגדים.

אילו כולם היו בודקים, היה העסק משתכלל, כמו כל דבר מאכל שיש עליו חותמת כשרות שכמעט ואינו מייקר את המוצר, כי ההשגחה מובנית בכל מערכת הייצור, והצרכן בסופו של דבר כמעט ואינו מרגיש את המחיר. כך גם בשעטנז אילו זה היה נכנס לתודעת הציבור, כל מפעל שמכבד את עצמו היה מביא השגחה על תהליך הייצור, והיו מוצאים דרכים מתקדמות לבדוק באופן תעשייתי אלפי פריטי ביגוד באופן מהיר, ולא היו צריכים לסמוך על היתרים דחוקים של 'מיעוט שאינו מצוי' וכדומה. (כיום, גם אם בעל מפעל מחליט לבדוק את כל הסחורה שלו, אין למעבדות השעטנז אפשרות טכנית לבדוק אלפי פריטי לבוש תוך ימים בודדים).

הלוואי, שגופי הכשרות המהודרים יכנסו גם לשוק הביגוד, והציבור לא ירכוש פריטי לבוש בלי הכשר מהודר המתנוסס בהולוגרמה על גבי הבגד. שרשרת הייצור - יבוא - ושיווק תעבור מהפכה, כאשר הציבור יבהיר באופן חד משמעי, ש'בגד בלי הכשר' דינו כמו 'אוכל בלי הכשר'. גם בשוק המאכלים, אפשר למצוא היתרים של 'כל דפריש', 'הלך אחר הרוב', 'מיעוט שאינו מצוי', אך המציאות היא שההכשרים מצילים רבים מעוון.

לא פחות מזה, דרוש מהפכה בתחום צניעות בגדי הנשים, להקים גוף כשרות שיפקח על כשרות הבגדים בשמירת על תקנות גדולי הדור, כאשר הציבור יבהיר באופן חד משמעי, ש'בגד בלי הכשר' דינו כמו 'אוכל בלי הכשר'.

סיכום הגיליון:

8. דינים העולים

איסור שעטנז נאמר כאשר הצמר והפשתן מחוברים בשתי תכיפות, ושוע טווי ונוז. ואסור אפילו דרך העלאה ולא רק בדרך לבישה, אבל מוכרי כסות מותר, שאין זה דרך מלבוש כלל.

יש לדון מה הדין בסיכת ביטחון, רוכסן, טיק-טק, עניבה, מפה, קיטל, מגבת, וילון, הדבקה, עטרה לטלית, מזרון וספה, שמיכות ומצעים, שטיח על הקיר, כפתורים.

הלובש שעטנז אפילו בחוסר ידיעה, גורם קטרוג על עצמו, ומעכב מלקבל את תפילתו.

בגדים שמצוי בהם שעטנז חובה למוסרם לבדיקה במעבדה מוסמכת, צריך לברר באיזה בגדים מצוי שעטנז, כי דברים אלו משתנים מזמן לזמן עם השינויים בתעשיית הטקסטיל. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

שעטנז בכורסאות ומזרונים – יבמות ד: ה:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הופעת הגיליון

לרפואת הבה"ח

שבתי ברוך

בן מרים אסתר הי"ו

ולרפואת רוחמה

פעמל אדל בת גיטל

תחי' בתושח"י

לעילוי נשמת

מורנו ראש הישיבה

מקים עולה של תורה

בדורנו

רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

נלב"ע יא חשון תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

בס"ד, יום ג' פרשת חיי שרה י"ח חשוון תשע"ח,
מסכת יבמות דף ד: ה:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

שעטנז בספות ומזרונים

לעילוי נשמת מרן המשגיח

הגאון הגדול רבי דוב יפה זצ"ל

נלב"ע יט חשוון תשע"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

שֶׁעֵטְנָז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ

הגמ' (יבמות דף ד: ה:) מבארת מדוע הוצרכה התורה לכתוב פעמיים איסור שעטנז. ומה הדרש היוצא מכל תיבה. בפרשת קדושים (ויקרא יט, יט) וּבָגַד כְּלָאִים שֶׁעֵטְנָז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. ובפרשת כי תצא (דברים כב, יא) לֹא תִלְבַּשׁ שֶׁעֵטְנָז צֶמֶר וּפְשָׁתִים יַחְדָּו.

מבואר במשנה (כלאים פרק ט משנה ב) הכרים והכסתות אין בהם משום כלאים. והביא הר"ש את דברי הגמ' (יומא דף סט. ביצה דף יד:) דרשת חז"ל מהפסוקים, מדאורייתא אסור רק דרך "העלאת" בגד שיש בה הנאה לגוף, ונלמד מהפסוק לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ, אבל מותר להציעו תחתך.

אבל, מדרבנן גזרו שאסור להציע תחתיו שעטנז, שמא יכרך חוט שעטנז על בשרו. האיסור נאמר, אפילו עשר מצעות זו על גב זו, וכלאים תחתיהם, ויש הפסק בינו לכלאים. וכן נפסק להלכה בשו"ע ובחכמת אדם (סעיף כד).

רש"י (ביצה שם) מפרש שיש חוטים גדולים ועבים כגון של מעיל וגלימה, ומחממת במקומה, ועובר משום לֹא תִלְבַּשׁ שֶׁעֵטְנָז. ועוד פירוש שהכוונה לסתם חוט, אבל כיון שעיקר הבגד מהנהו ומחממו מתחתיו, זה נקרא לבישה שיש בה הנאה.

גם וילון אסור לעשותו כלאים מפני שהשמש מתחמם כנגדו ויש עליו תורת כלי. ומוכח ברש"י שבשני אופנים עובר על שעטנז דאורייתא א. חוט אחד של צמר ופשתים, שוע טווי ונוז, מתוקן יחד במסרק. ב. חיבור בגד צמר עם בגד פשתים על ידי שני תכיפות (א.ל.).

1. שעטנז בכרים כסתות ומזרונים

על פי זה יש לדון האם מותר לשבת על כיסאות, כורסאות וספות שיש בהם שעטנז, באופנים שיושבים בהם ושוקעים בתוכם, וצידי הריפוד נכפפים על היושב, ואם כן זו היא "העלאה" האסורה, ועיין פרטי הדינים בספר שעטנז להלכה (פרק יד הלכה יג ואילך).

ריפוד: בספר יוסף דעת מסתפק, בישיבה על כסא מרופד בכלאים, כשאינו נהנה מהבד ואינו רוצה בהנאתו, אלא מהישיבה על הכסא, יש לומר שאין זו הנאה דומיא דלבישה. אך אולי מדרבנן אסור, שמא יתכוין ליהנות, כדרך שאסרו (יומא דף סט.) להציע בגד כלאים שמא יכרך עליו חוט, ואפילו עשר מצעות על גבי הכלאים אסור, ודוקא במוכרי כסות או בהעברת מכס התירו, שעניינו מוכיח עליו שאין כוונתו להנאה.

פנינים

חומר איסור שעטנז!

11 טעמים: בספר השעטנז להלכה (פרק ראשון עמוד יט) מובא ליקוט מדברי הקדמונים בטעמי איסור שעטנז ובחומר האיסור. למרות שאיסור שעטנז נמנה עם חוקי התורה, שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש בהם, מכל מקום מבואר בראשונים 11 טעמים באיסור לבישת כלאי בגדים.

קין והבל: כתוב בזהר הקדוש (פרשת קדושים) שעד היום השפעת מעשיו הרעים של קין קיימים בעולם, ומי שלובש כלאיים, מתעורר עליו אותו הרוח, והיא יכולה להזיקו. הקשר לקין והבל, מופיע גם בפרקי דרבי אליעזר, בטעם איסור שעטנז, מפני שקין הביא זרע פשתן והבל הביא מנחת צמר, וגזרה תורה שלא יתערב מנחת חוטה עם מנחת זכאי.

איסור שעטנז חמור ביותר, כמבואר במשנה (כלאים פרק ט משנה ח) שהלובש שעטנז שוע טווי ונוז, נלוז ומליז עליו את אביו שבשמים. ופירש הרמב"ם (שם) סר מדרך האמת ומסיר רחמי ה' ממנו בעברו על המצוה בדבר שאין האדם מתאוה לו, וזה עוון חמור.

הלובש שעטנז בשוגג, אין תפילתו מתקבלת!

קטרוג: מקובל ומפורסם, שאדם הלבוש בגדי שעטנז, תפילתו אינה מתקבלת. מקור הדברים נמצא בספר ציוני (על התורה ויקרא יט יט). וכן הביא בפירוש ריקאנטי על התורה (ויקרא יט יט) בשם חכמי הקבלה שיש שטן אחד ממונה על מי שלובש שעטנז, ויכול להזיק והוא "שטן עז" (אותיות שעטנז). כי שעטנז רומז לשתי מדות המקטרגים על ישראל, והקב"ה הפרידן זה מזה, שלא יתחברו להזכיר עונותיהן של ישראל, והלובש שעטנז מחבר הכוחות לערבב תפילות ישראל, והלובש שעטנז בתפילתו סנדלפון המלאך הקושר כתרים לקב"ה מתפילתן של ישראל, אינו מקבל תפילתו עם שאר התפילות, שנדמה לו ככומר עבודה זרה הנותן כח לרוח הטומאה.

כך מביא 'הנודע ביהודה' בספרו דרושי הצל"ח (דרוש ח אות ו), כמה מכשולים כבר נמצא רח"ל מחטא המר הזה, ואותיותיו מעידים על גודל עונשו, שעטנז אותיות 'שטן-עז'. והלובש שעטנז אפילו יום אחד אין תפילתו נשמעת ארבעים יום, וזהו שאמר דוד המלך (תהלים קיט ה) אֲחֲלִי יָפְנוּ דְרָכַי לְשֹׁמֵר חֻקֶיךָ - אֲזִי לֹא אֲבוֹשׁ בְּהִבְטִי אֶל כָּל מְצֻוֹתֶיךָ, שרק כאשר אדם שומר על החוקים ובכללם איסור שעטנז, זוכה לעבוד את ה' ללא בושה.

אפילו שלובש שעטנז בשוגג וחוסר ידיעה, אין תפילתו מתקבלת. כפי שכתב הג"ר ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל בספרו שלמי ציבור (דיני נטילת ידים שחרית סימן ג): "בענין המלבושים מצאתי כתוב שאין דבר המעכב התפילה כמו בגדי שעטנז ואפילו הוא בשוגג".

ישועות: כתב בפירוש פני זקן מהגה"ק מקאמרנא זצ"ל (על משניות כלאים בסוף המסכת פרק ט משנה ט) הזהיר בכלאים יאריך ימים בעולם הזה ובעולם הבא, ולא יבוא עוד בגלגול, וינוח בשלום על משכבו באור החיים, ויוליד בנים צדיקים חיים וקיימים, ויזכה גם בעולם הזה לכל טוב. ❖

מזרון: לעניין איסור שעטנז בשכיבה על מזרון עיין בשבט הלוי שכתב, שמזרונים הם כבגדים קשים, שאין איסור העלאה, וצירף עוד טעמים להתיר בזה, ובספר השעטנז להלכה התיר לפי זה, לשכב על מזרונים שיש בהם חשש שעטנז, בבתי מלון.

ספה ישנה: לפי קביעת 'מומחי שעטנז', ספות עד שנת תש"מ חייבות בבדיקה כי היו תופרים את הקצוות עם חוט פשתן שגדל סיב ארוך 'מקשה אחת' והוא חזק מאוד, לעומת חוטי צמר העשוי מסיבים קטנים וחלשים ביותר. משנת תש"מ ואילך אין חיוב לבדוק את הספות, בכל מקרה של חיוב בדיקה מספיק להביא כרית אחת למעבדה, כדי להכיר את צורת הייצור של המפעל.

מנהג ישראל תורה

זהירות גדולי ישראל...

ידוע כמה היה איסור שעטנז חמור בעיני גדולי ישראל, ולהלן כמה עובדות המעידות על כך:

תלישת שערות מרוב צער: כתב בשיטה מקובצת (זבחים דף יח): שרבינו אפרים הצטער מאוד על הזלזול בדיני כלאים, ושלח לרבינו תם 'תשובות מלאות שערות' שתלש מזקנו, מרוב צער על מנהג העולם להתיר כלאים בקנבוס.

הזהר (קדושים דף פו): מפרש את הפסוק (משלי פרק לא פסוק יג) דְרָשָׁה צֶמֶר וּפְשָׁתִים, שחוקרת אם יש בחוטים צמר ופשתיים, ורק אחר כך תופרת הבגד.

מפורסם המעשה שהיה עם הגר"א בגלותו, שלא הסכים להתכסות בשמיכת צמר, למרות הקור שהיה שם, מחשש שעטנז, וכן מיאן לעלות על עגלה שהיתה מרופדת, וכינה אותה 'מרכבת היצר', כי היא מרופדת בשעטנז, אפילו שאמרו לו שהריפוד הוא מחומר של היתר.

כן היה אצל המהרי"ל דיסקין, כשנעצר על ידי המשטרה בעקבות עלילה של המומר, התרומם מכסאו וחגר את אבנטו ובירך דיין האמת, וכשעמד לעלות על העגלה, גילה שהיא מרופדת בשעטנז, וסירב לעלות, והביאו הקצינים עגלה אחרת.

כאשר הסטייפלער היה בצבא הצאר הרוסי, למרות קור האימים של שלושים מעלות מתחת לאפס, לא לבש בגדי חורף של הצבא מחמת חשש איסור שעטנז, עד שהביאו לו מהמחסן בגדי קיץ. בהיותו בישיבת נובהרדוק, שמע שיש חשש שעטנז בבטנת המעיל, מיד קרע את הבטנה ממעילו וחזר ללמוד.

סיפר הסטייפלער לבני ביתו, כאשר למד בישיבת ביאליסטוק, הוצרך לנסוע לפגישה עם אשתו לעתיד אחותו של החזו"א, חשש לבטול תורה שיגרום לו בעת נסיעתו ברכבת, לכן עשה קודם נסיעתו 'משמר', ולמד כ"ד שעות רצופות בלי הפסק, וחשב שישן בעת נסיעתו, אך כשעלה לרכבת נוכח לראות כי המושבים מרופדים, וחשש לשבת עליהם משום שעטנז, עמד על רגליו כל זמן הנסיעה, ושינן את פרקו, ובבואו לפגוש את המדוברת, התנמנם על כסאו וירדם. ותמהה הנערה הרי הבחור נסע כמה קילומטרים ומסתמא ישן היטב ומדוע הוא מתנמנם. ואכן החזו"א ידע את הסיבה לכך ואמר לה שמסתמא חשש לישון על הספסל המרופד. על מה שטענה שאינו שומע טוב, אמר לה החזון איש 'עוד ישמעו ממנו בכל העולם', ואכן השידוך קם והיה (אשכבתיה דרבי חלק ב עמוד צג).

מסופר על רבי יהודה לייב איגר נכדו של רבי עקיבא איגר (ספר 'מלאכי עליון' דף ו, ירושלים תשכ"ו) כאשר ישב על כרכרה, לנסוע לברית מילה, או לאיזה צורך אחר, לא ישב על מושב הכרכרה, בחששו פן ייחנה מאיסור שעטנז, ולכן הניח דף על מושב הכרכרה, והוא ישב על הדף.

כתב החכמת אדם (כלל קו סעיף כה), ראוי לכל ירא שמים לא ללבוש בגדי צמר, שרגילין למצוא בהן חוטין של פשתן. וכל הזהיר שלא ללבוש שעטנז, יזכה ללבוש בגדי ישע ומעיל צדקה.

כתב החתם סופר (שו"ת יו"ד סימן רצט אות א). ובפלא יועץ (ערך לבישה), המחמיר על עצמו לא ללבוש בגדי צמר מחשש כלאים, קדוש יאמר לו. ואולי מה שאליהו הנביא ובני הנביאים הלכו עם 'אדרת שיער' ולא בגדי צמר או פשתן, מפני שחששו שמא יכשלו בתערובת צמר ופשתן. ❖

ספות וכסאות: בספר דיני שעטנז כתב, שלכתחילה אין לחשוש בכריות וספות, שיש בהן בלאי בגדים, מאחר וכיום תכולת הכריות והספות מספוג או חומרים סינטטיים, אולם בספות וכריות "ישנות" שמציץ בהן בלאי בגדים, תלוי ממה הספה מורכבת: אם היא מורכבת מסיבים בלבד, מותר לשבת עליהם, מאחר וגם אם יש ביניהם סיבים של צמר וסיבים של פשתן, כל זמן שלא נטוו להיות

רשימת פריטי ביגוד ודינם בחיוב בדיקת שעטנו - מתוך הספר "השעטנו להלכה ולמעשה" מאת הגאון רבי אלהן כהן שליט"א. הנתונים מעודכנים על פי המצב בארץ ישראל בשנת תשס"ה, ייתכנו שינויים במציאות הנוכחית. יש לברר את המצב המעודכן במעבדות המוסמכות, או ב"משמרת הבגד" טל' 5706906-03.

אזניות לחימום תאונניים	אין מצוי בהם שעטנו, על פי רוב עשויים מחומר סינטטי.
אפודות גברים	האפודות הפשוטות הנמכרות כיום, אין מצוי בהם שעטנו, גם כשרובם צמר. סוודרים מורכבים עם ריקמה וכדומה, יש מקום למסורם לבדיקה, כשיש בהרכבם אחוז ניכר של צמר.
אפודות נשים	כשהאפודה עשויה מ-100% אקריל או כותנה אין צורך בבדיקה. כשיש בה צמר או פשתן, ועשויה מצבעים שונים, בפרט כשיש עליה ריקמה או אפליקציה, ראוי למסרה לבדיקה.
בגדים מרוסי וממזרח אירופה	יש בהם הרבה צמר ופשתן, ולכן כל דבר המיוצר מארג שמקורו במזרח אירופה, ראוי לבדוק. בגדים המורכבים מכמה חלקים, חובה לבדוקם.
בדים וארגים	לעיתים קרובות נמכרים בחנויות, שאריות בדים ללא תית המפרטת את הרכב הבד. קשה לסמן בזה באופן מוחלט על מוכרי הבדים, כי הם טועים ומוטעים בזה לרוב. לכן רצוי לבדוק את הבד לפני התפירה בו, בפרט כשרוצים לתפור עם צמר או פשתן. קיימים בשוק בדים שהרכבם צמר ופשתן, וכן בדי צמר שארגים בהם חוטי פשתן רק בפסי הסיומת של הבד.
בדי ריפוד	ראה כורסאות וספות.
בעקישע עם ביטנה	אף שהבד החיצוני משי או סינטטי, עלול להיות שמילוי הביטנה צמר, וחלקי מילוי אחרים מפשתן, ולכן ראוי לבדוקם.
בעקישע בלי ביטנה	אין מצוי שעטנו.
גובלים	לתמונה - אין צורך בבדיקה. לכריתות - כשיש חשש שהביטס פשתן, ורוקמים בחוטי צמר, יש לבדוק. אין מצוי שעטנו גם בגרבי צמר.
גרביים	בדי וילונות עבים הנראים כפשתן, יכולים להכיל צמר ופשתן, וראוי לבדוקם.
וילונות	וילונות דקים או תחרה, אין צורך בבדיקה.
ווסט-גברים	כשיש בו צמר, ראוי לבדוק.
ווסט נשים	ראה חולצות נשים.
דקטים	הן של גברים והן של נשים, הן מהארג והן מחו"ל, כשהבד החיצוני יש בו צמר - חייבים בבדיקה. כשהבד החיצוני אין בו צמר - ראוי לבדוקו (יתכן שעטנו בחלקי המילוי).
חגורות עור	אין מצוי שעטנו.
חוטי תפירה	חוטים המיועדים לתפירה במכונה, בדרך כלל אינם פשתן. חוטים חזקים שאינם סינטטיים, רצוי לוודא שאינם פשתן.
חולצות כותנה ופוליאסטר	אין מצוי שעטנו.
חולצות נשים או ילדים	כשעשויות מכותנה ופוליאסטר, אין צורך בבדיקה. כשעשויות בתערובת צמר או פשתן, ראוי לבדוק. (יתכן שעטנו בבגד עצמו, בצווארון, בחפתים, או בקישושים ובאפליקציות). כשהצווארון צמר והחולצה פשתן או להיפך, ומחבורים על ידי כפתורים או לחצניות, יש לעשות שאלת חכם. כשעשויות מפשתן בלבד, ואין בחולצה שינוי צבעים או חלקים מורכבים, אולי רצוי לבדוק.
חלוקי בית	חלקו צמר, יכול להיות בהם פשתן במילוי החגורה או בסרטי הקישוט, וראוי לבדוקם.
חליפות גברים או נשים	כשיש בהם מרכיבי צמר או פשתן, קיימת שכיחות גבוהה של שעטנו, הן בתוצרת הארץ והן בתוצרת חו"ל, וחובה לבדוקם. גם חייטים ומוכרים יראי שמים נכשלו בשגרה ונמצא אצלם שעטנו.
חצאיות	נמצא שעטנו גם בחנויות שעשו בדיקות סדגם ונמצאו כשירות, ולכן גם כשנקנו כמה חליפות זהות באותה חנות ומקצתם נמצאו כשירות, רצוי לבדוק את השאר. יש למסור לבדיקה את כל חלקי החליפה (ד'קט, ווסט, מכנסיים, חצאית וכו'). חליפות שהבד החיצוני סינטטי או ויסקוה או כותנה, ראוי לבדוקם (לפעמים יש שעטנו בחלקי המילוי).
סליתות	כשיש צמר בהרכב הבד, יתכן שעטנו בבד עצמו, במילוי החגורה, בחיזוקים, בלולאות, בחפתים, בחוטי הכפתורים ועוד, וראוי לבדוקם.
כובעי פרווה	כשעשויות צמר או כותנה, אין מצוי פשתן ואין צורך בבדיקה, בעשרות סליתות נמצא בעבר, שהחוט הבסיסי היה פשתן.
כובעי סקסט	בעיקר מהבאים ממזרח אירופה, מצוי מאד שעטנו, וחובה לבדוקם.
כורסאות ספות וכסאות	מצוי שעטנו גם בתוצרת הארץ, וראוי לבדוקם.
	כשבד הריפוד צמר - חייבים בבדיקה, לעיתים קרובות חוט התפירה פשתן. רוב הספות שיוצרו לפני שנת 1980 יש בהם שעטנו. כשבד הריפוד סינטטי (קטיפה) או כותנה - אין מצוי שעטנו.

כפפות	אין מצוי שעטנו.
כפפות עבודת יד או שיש עליהם אפליקציה, או כפפות יוקרתיות, או נשכתוב שיש בהם "סיבים אחרים", מצוי בהם לפעמים מילוי בלאי בגדים.	
כפפות למטבח	לפעמים מצוי בלאי בגדים.
כתפיות	אין מצוי שעטנו.
לכנים	אין מצוי שעטנו - גם כשעשויים מצמר.
מגבות	אין מצוי שעטנו.
מגבעות לכד	המגבעות השחורות הרגילות עשויות מצמר ארנבות, ואין מצוי בהם שעטנו. מגבעת זולה, יתכן שעשויה מצמר רחלים - ולכן כשהביטנה תפורה, ראוי לבדוקה.
מגפיים	הסוג היותר יקר - לפעמים הביטנה צמר והמילוי או חוט התפירה פשתן, וראוי לבדוקם. מגפיים זולות ללא תפירות - אין מצוי בהם שעטנו.
מזרונים	כיום בארץ ישראל אין מצוי שעטנו.
מכנסיים	כשיש בהם צמר - מצוי שעטנו, וראוי לבדוקם, גם אם הווסט נבדק ונמצא כשר. כשהבד כותנה, סינטטי או ויסקוה - אין מצוי שעטנו. מכנסי ג'ינס אין צורך בבדיקה.
מפות שולחן	בדרך כלל עשויות מסרלין (סינטטי) וכיצא בזה, ואין צורך בבדיקה. מפת פשתן שיש עליה ריקמה או אפליקציה, רצוי לבדוקה.
מעילי גשם	כשהבד החיצוני צמר - חובה לבדוק. כשהבד החיצוני והביטנה אינם צמר - אין מצוי שעטנו.
מעילי "דובון"	כשהמילוי והביטנה פוליאסטר, אין מצוי שעטנו.
מעילי חורף	הן של גברים והן של נשים, הן קצרים והן ארוכים, מצוי מאד שעטנו, וחובה לבדוקם.
מעילי פרווה	יתכן ביטנה או חיזוקים מצמר ופשתן, וחובה לבדוקם.
נעלי בית	כשעשויות מצמר או פשתן ראוי לבדוקם.
סוודרים	ראה אפודות.
סריגים	סריגי אקרילן - אין מצוי שעטנו. סריגי צמר - ראה אפודות.
עניבות	הביטנה לפעמים צמר, ולכן עניבה מפשתן ראוי לבדוקה. כשהבד מחוספס, יכול להיות בה פשתן גם כשעשויה בעיקרה מפוליאסטר, וראוי לבדוקה. עניבות מחשי או סינטטי - בדרך כלל אין מצוי שעטנו. אבל ישנם חברות שידוע עליהם שנמצא בהם שעטנו, וחובה לבדוקם, ויש לברר עליהם במעבדות.
פיז'מות	אין מצוי שעטנו.
צעפים	בדרך כלל אין מצוי שעטנו, אבל כשעשו מצבעים שונים, או שנכתב עליו "סיבים אחרים", ראוי לבדוקם.
שטיחים	מצוי שהתחתית או החיזוקים פשתן, ולכן שטיחים מצמר, חובה לבדוקם. בפרט שטיח פרסי או שבא ממזרח אירופה. כשהשטיח אינו מצמר אין צורך בבדיקה.
שכמיה	כשעשויה מצמר יכולה להכיל שעטנו בבד או בביטנה, וראוי לבדוקה.
שמיכות	בסתם שמיכות אין מצוי שעטנו. כשעשויות מצמר ממוזר או מסיבים מעורבים, וכן שמיכות עבודת יד מהשוק הערבי, ראוי לבדוק.
שקי שינה	לפעמים יש בהם מילוי בלאי בגדים.
תחפושות	כובעי שוטרים וחייילים, בפרט ממזרח אירופה, וכן במדי החיילים משם, מצוי הרבה שעטנו, וחובה לבדוקם.
תיקונים	גם בגד שנבדק בעבר ולא נמצא בו שעטנו, כשנמסר לתיקון רציני או להחלפת מילוי ביטנה וכדומה (במיוחד אצל חייט או תופרת מארצות מזרח אירופה וכדומה) יש לבדוק שוב, כדי לוודא שהחייט (אפילו הוא דתי) לא הכניס בבגד (אפילו בשגרה) שעטנו.
תיקוני שעטנו	חייטים רבים משתמשים לצורך תיקונים, בשאריות בדים וחיזוקים מפשתן, לפעמים גם תופרים כפתורים בחוטי פשתן.
תיקי בד	כשנמצא בבגד מילוי, צווארון או חלקים נוספים שהם שעטנו, והבגד נמסר לחייט להוצאת החלק האסור, חובה למסור לבדוק את הבגד לבדיקה, לפני הכנסת החלק המותר לבגד, כדי לוודא שאכן הוצא כל השעטנו בשלימותו.

חוט, הם בטלים ברוב. ואם בלאי הבגדים מורכבים מחוטים, או מחתיכות בדים, מעיקר הדין מותר לשבת עליהם, וירא שמים לא ישב עליהם.

כסא בעל ריפוד רך, דינו כמלבוש שעולה עליו, ואין לשבת עליו גם כשבשרו אינו נוגע בו, מאחר ששוקעים בו בזמן הישיבה. באופן זה גם אם הכסא מכוסה בכמה כיסויים אין לשבת עליו, כי

מאחר שלמטה ישנו שעטנז רך והוא שוקע, יש חשש שמא ישב עליו בלי הכיסויים העליונים ויעבור באיסור תורה.

כסא שיש בו צמר ופשתים יחדיו והריפוד מודבק לכסא, ואין שוקעים בו כשיושבים עליו, מותר לשבת עליו בתנאי שבשרו לא יגע בו.

בספר **לבושי יוסף** כתב בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שמותר ללבוש בגד פשתן לישיב על היצע מצמר כגון כסא, ספה וכדומה והוא הדין להיפך.

בספר **אוצר הידיעות** הביא בשם ספר **מעם לועז** (פרשת קדושים) מעשה נורא על חייט יהודי, שלא היה זהיר באיסור שעטנז, ותפר בבגדים של היהודים כלאים, וכשמת לא עברו הרבה ימים ומצאו אותו מחוץ לקברו, וחשבו שמקרה הוא, שלא נקבר מספיק עמוק, וחיה גררה אותו, וקברוהו כראוי. למחרת שוב מצאוהו בחוץ, וכשסיפרו את הדברים לרב העיירה, הלך לבית החיים, וערך תפילה כדי שהחייט יספר על איזה עוון לא רוצה הארץ לקבלו. ואמר החייט שעונש זה מגיע לו, כי הכשיל את ישראל בשעטנז, וכיון שהארץ היא מלבוש האדם, היא לא רוצה לקבלו והשאירה אותו ערום. אז התפלל עליו הרב, שהאדמה תקבלו ויענש בעולם הבא.

כיום לא מצוי מזרונים בארץ ישראל שיש בהם שעטנז, ובפרט במזרונים של חברת עמינח (וכן קינג קויל שהיא חברת בת של עמינח) שיש להם השגחה מיוחדת לענין זה. אמנם גם במקומות אחרים אם אדם נקלע לבית הארחה וכדומה ואינו יודע את הרכב המזרון, יכול לישון עליהם (בהפסקת סדין) אפילו אם חושש שיש בהם שעטנז. ועיין פרטי דין זה ברמ"א (סימן שא סעיף ב), קריינא דאיגרתא (חלק ב סימן תעב), שבט הלוי (חלק ח סימן רלח) וספר השטענז בהלכה.

חול המועד: בספר **שמירת המועד כהלכתו** (פרק ד' הלכה לג עמוד קיא) מובא, שמותר לתת בגד למעבדה לבידיקת שעטנז, שיבדקו הבגד במועד, כשצריך את הבגד במועד, כי אין שום מלאכה בעצם הבידיקה. ואכן אסור לחזור ולתפור אפילו במעשה הדיוט, כשאינן בדבר צורך המועד.

ויש להסתפק, האם בדיקת שעטנז נחשבת 'צורך מצוה' ומותר לדרוש שכר בדיקה במועד, או אינו צורך מצוה וההיתר לבדוק הוא רק בחינם (שם הערה 88).

2. מדוע לא זו קרון הרכבת החשמלית בקייב?

דבר מדהים כותב הג"ר זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו **אזנים לתורה** (דברים כב יא): "גם זה מחוקי התורה הקדושה ואין לנו לבקש טעמים לאיסור שעטנז, אבל מעניין הדבר שבנערותי ראיתי בספר, שבעת שבנו רכבת חשמלית בקייב, לא זו הקרון ברחוב אחד ממקומו, ובדקו המהנדסים את החבל שעל הקרון ומצאו שהוא קלוע מצמר ופשתים, ומכיון שלא מצאו סיבה אחרת, ניסו להחליפו בחבל של פשתן נקי, ואז עבר זרם החשמל דרך חבל הברזל שהיה קלוע בתוכו, והקרון הלך לדרכו, ויתמהו האנשים מאד על תופעה זו, והרי שאין הזיווג עולה יפה", ע"כ.

חשמלאים מספרים, שהשעטנז הוא מגן טבעי לאש וחשמל. ויש לדון האם לבישה לצורך הגנה מחשמל אסורה האם זה דומה למוכרי כסות שמותר, או דלמא כיון שרוצה במלבוש נחשב לבישה.

שמעתי, על עסקני 'הועד למען טוהר המחנה' שבכמה מקרים בעת 'מלחמת קודש' כרכו חוט שעטנז על צלחות טלוויזיה, להשבית את פעילות הצלחת, בעל הבית לא הבין למה ומדוע אינו פועל. באחד המקרים בירושלים, בעל הבית הזמין טכנאי שירות מרשות השידור, הטכנאי מיד הבין שזה בגלל השעטנז, הוריד את החוט והחזיר את הצלחת לפעולה (מ.ק.י.ז.).

סיכום הגיליון:

3. דינים הצולים

מדאורייתא מותר לשבת על שעטנז. מדרבנן אסור בבגד רך שמא יכרך עליו חוט אפילו עשר מצעות זה על זה, אפילו שאינו נוגע בשעטנז. וילון מדאורייתא מותר. אבל מדרבנן אסור לתלות וילון שעטנז.

שעטנז, בכורסאות ספות ומזרונים ששוקע בהם אסור לשבת עליהם. אם אין יכול לעלות, תלוי; אם זה רך ויכול ליכרך חוט סביבו אסור, ואם אין יכול ליכרך עליו חוט, מותר.
 בספר של הרב אלחנן כהן שליט"א, בדיני שעטנז, מופיע טבלה איזה דברים חייבים לבדוק מדינא, אלו צריכים לבדוק לחומרא, ואילו אין צריך לבדוק כלל.
 ספות שיוצרו עד שנת תש"מ חייבות בבדיקה, ומה שיוצר משנת תש"מ ואילך אין חייבות בבדיקה. ספה שחייבת בבדיקה, מספיק להביא אחת מהספה למעבדה, כדי להכיר ולזהות את צורת הייצור של היצרן.
 איסור לבישת שעטנז הוא מחוקי התורה, מכל מקום מבואר בראשונים 11 טעמים לאיסור כלאי בגדים. המציאות היא ששעטנז מעכב את החשמל, הרי שאין הזיווג של צמר ופשתן עולה יפה.
 חול המועד; מותר לבדוק שעטנז בחול המועד, כשצריך את הבגד במועד. אך אסור לחזור ולתפור אפילו במעשה הדיוט, כשאין בדבר צורך המועד. יש להסתפק, האם מותר לדרוש שכר עבור בדיקת שעטנז במועד. ❖

עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת

הופיע:

הנושא לשבוע הבא;

'לא תתגודדו' במנהגים - יבמות יג:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
 וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

ניתן להשיג אוגרן

גליונות עומק הפשט

(1-135) 'מחדורת קנול'

המחיר 30 שקל

מורנו ראש הישיבה מקום

עולה של תורה בדורנו

רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

נלב"ע יא חשון תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

לְזִכְרוֹן עוֹלָם בְּהִיכָל ד'־

הקובץ הוקדש לעילוי נשמת

מרן זקן המשגיחים

הגאון הגדול רבי דוב יפה

בן רבי צבי יחזקאל

זצוקלה"ה

נלב"ע י"ט חשון תשע"ח

ת. נ. צ. ב. ה.